

Μάκης Τσίτας: «Στο θέμα της δημιουργίας μ' αρέσει να ρισκάρω»

Συνέντευξη στην Κρίστη Κουνινώπη

Ηταν πέρυσι, μέσα Σεπτέμβρη όταν, με αφορμή το πρώτο του μυθιστόρημα «Μάρτυς μου ο Θέος» (Εκδ. Κίχλη), έδωσε συνέντευξη στην «ΠΤΚ», κάνοντας μάλιστα ποδαρικό στην «Πινακοθήκη». Σήμερα, πέραν των θεωρατικών κριτικών που έχει συλλέξει, ο Μάκης Τσίτας έχει έναν επιπλέον «σημαντικότατο- λόγο» να χαίρεται με το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2014, το οποίο και θα παραλάβει στις 18 Νοεμβρίου στις Βρυξέλλες. Σαφώς ικανοποιημένος, και ιδιάτερα σεμνός, ο συγγραφέας μιλάει για τις προοπτικές που του ανοίγονται, εξηγεί τον τρόπο που «παιδεύει» τα κείμενά του, προτείνει ψυχραιμία στην κρίση και θυμάται πώς άρχισαν όλα: Τότε που ένα βιβλίο του άλλαξε τη ζωή.

Ηρώας του δικού του -βραβευμένου- βιβλίου, ο Χρυσοβαλάντης. Ένας 50άρης, άνθρωπος απλός, που επιθυμεί να διάγει έναν ήματο βίο. Εχει παιδική αφέλεια και είναι αγαθός, με αποτέλεσμα να γίνεται, πολλάρις, έρμαιο των άλλων. Οταν βρίσκεται άνεργος, δε, αρχίζει ο κατήφορος. Μέσα από τον χειμαρρώδη μονολόγο του, παρακολουθούμε τα μύρια όσα έχει τραβήξει από εργοδότες, σχέσεις και οικογένεια, και συγχρόνως τον αγώνα του να σταθεί στα πόδια του. Με όπλα το χιούμορ και τη φαντασία του.

Μετά η βράβευσή σας, συγκαταλέγεστε μεταξύ των καλύτερων νέων ή πρωτεμφανιζόμενων συγγραφέων της Ευρώπης. Πείτε μας, περιμένατε, όταν κρατήσατε το πρώτο αντίτυπο στα χέρια σας, ότι θα είχε αυτή την πορεία; Και τι νιώθετε γι' αυτή την τόσο σημαντική βράβευση;

Οχι, δεν περίμενα, για να σας που την αλήθεια, ότι θα είχε τόση αναπότοκηση το βιβλίο, γιατί γενικώς με τα γραπτά μου είμαι ανασφαλής. Γι' αυτό και τα δουλεύει πολύ. Άλλα κι έπειτα, αφού άλημασευθούν είμαι επιφυλακτικός ως προς την αναπότοκηση τόσων κριτικών όσο και των αναγνωστών.

Οσο για τη βράβευση, νιώθω πολύ-πολύ μεγάλη χαρά, μεγάλη τιμή και σαφώς ικανοποίηση, γιατί είναι ένα βιβλίο που έκανα να το γράψω δέκα χρόνια. Με παιδεψε πολύ αλλά άλλος αυτός ο κόπος ανταμείφθηκε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Είχατε πει στην πρώτη μας συνέντευξη: «Όταν γράφω με ενδιαφέρει πολύ η γλώσσα αυτή καθαυτή. Τα γραπτά έργα μένουν. Ματαδοξέα του συγγραφέα άλλωστε, είναι να σταθεί τυχέρος, ώστε να διαβάζονται τα βιβλία του καρέ μετά την έκδοσή τους, ακόμα και μετά τον θάνατό του». Απ' ό, τι φάνεται, η τύχη είναι με το μέρος σας, αφού το αναγνωστικό σας κοινό αναμένεται να επεκταθεί κι εκτός ελληνικών συνόρων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση -και αυτός είναι ο απώτερος στόχος του βραβείου- χρηματοδοτεί στα 100% κάθε μεταφραστή που τα προκύψει. Πολύ ισχυρό κίνητρο για έναν εκδότη, καθώς η μετάφραση είναι μεγάλο έδρο και δη με το εξετηρικό όπου οι μεταφραστές αμειβούνται πολύ καλύτερα απ' ό, τι εδώ. Οι εκδότες, φυσικά, προχωρούν στην έκδοση των βιβλίων εκείνων που κρίνουν ότι τους ταιριάζουν, ωστόσο με το βραβείο ανοίγονται προσπτικές. Αν ανταρέξει κανείς σε βραβευμένα βιβλία προηγούμενων επών, θα διαπιστώσει ότι καθένα τους έχει μεταφραστεί σε έξι, επτά ακόμα και σέκα γλώσσες. Ελπίζω να σταθεί τυχέρο και το «Μάρτυς μου ο Θέος».

Στην οποία περίπτωσα, θα απαιτήσει ικανούς μεταφραστές. Ναι, ναι, έχει δυστοκίες το βιβλίο -εκκλησιαστικά κείμενα, ποιήματα, διακειμενικές αναφορές, λογοπαίγνια, επινομένες λέξεις- αλλά επίτιν να τα αναλάβουν καλοί μεταφραστές. Να το δουν σαν πρόκληση, όπως μου είπε και μια μεταφράστρια Ιταλίδα, η οποία το διάβασε λίγο μετά την κυκλοφορία του και ξεκίνησε να μεταφράζει.

Αλήθεια, πόσο εύκολο ήταν να σας πουν το «ναι» στην έκδοσή του -δεδομένου του ύφους του και σε συνδυασμό με την υπάρχουσα οικονομική στενότητα; Δεν ήταν εύκολο. Γιατί οι εκδότες στους οποίους απευθύνθηκε η έκριψη το βιβλίο αντιμετορικό είπε δεν το κατάλαβαν. Τους φάνηκε «πρωχωρημένο», γιατί δεν έχει τη συνηθισμένη φόρμα, το αντιμετώπισαν με αμηχανία: Η μορφή του βιβλίου, το θέμα, η γλώσσα... Γι' αυτό και η απάντηση τους ήταν αρνητική. (Κάπι που δεν συμβαίνει με τα παιδικά μου βιβλία. Αυτά εκδίδονται αμέσως).

Η αλήθεια είναι ότι είναι ιδιαίτερο βιβλίο και για να αντιληφθεί ένας εκδότης αυτό το έχειριστό που έχει, θέλει «μάτι» ή «ψυγάτη», για το θέσιο έτοιμο.

Ωραίο, αυτό που λέτε. Προφανώς διέθετε και «μάτι» και «μύπτη» η Γιώτα Κριτσέλη, η εκδότρια της «Κίχλη». Της είχα στέλει το χειρόγραφο χωρίς να τη γνωρίζω προσωπικά και μου είπε ότι θα μου απαντούν σε δύο μήνες γιατί είχε να διαβάσει πάρα πολλά χειρόγραφα. Το πήρε η Περίπτη στα χέρια της και ζάρβατο πιρύ μου τηλεφώνησε να πάρω να υπογράψουμε.

Ως συγγραφέας θεατρικών μονόπρακτων, έχετε σκεφτεί το ενδεχόμενο να ανέβει το «Μάρτυς μου ο Θέος» και ο ήρωας του ο Χρυσοβαλάντης, στο σανίδι;

Τι σημπτωθηκε; Το έργο ήταν έτοιμο και κάνει την πρεμέρα στις 8 Νοεμβρίου, στο θέατρο «Vault» στον Βοτανικό. Σκηνοθετεί η Σοφία Καραγιάννη και τον Χρυσοβαλάντη υποδύεται ο Ιωνάς Ιωσηφίδης. Όσο πολύ ταλαντούχοι ανέρωτοι. Θα πάτεται σαθραστικά και μετά τον πατέρα μου, που ήταν νταλέκερης. Ήξερα ότι οι ώρες αναμονής στα τελευταία και στην εργαστάσια ήταν απέλιστες, από την πραγματική πατέρα μου -εκτός από καστές με τραγούδια- κι ένα βιβλίο που βρήκα σχέδιον τυπα. Το δάμασα και από εκείνη τη στιγμή κι έπειτα, άλλαζαν. Ήταν η «Αιολική Γη» του Ηλία Βενέζη. Οταν επέστρεψα, έπεσα με τα μούτρα στη λογοτεχνία. Αμέσως μετά ξεκίνησα να σκαρώνω τα πρώτα μου γράμματα. Αρχικα σε γράψω από ζηλιά. Ήθελα να δοκιμάσω να γράψω κι εγώ ιστορίες σαν αυτές που διάβαζα.

Θα λέγατε ότι η αγάπη για τη λογοτεχνία είναι έμφυτη ή καλλιεργείται;

Είναι συνδυασμός. Στη δίκι μου περίπτωση ήταν έμφυτο, μάλλον. Δεν υπήρχε καθοδήγηση από το σπίτι. Το ίδιο συνέβη και με το γράψιμο. Οταν κατάλαβαν ότι δικοί μου ότι γράφω, τους φάντακε πολύ περιέργεια, πολύ ασυνθίστατο, και το αντιμετώπισαν με αμηχανία. Θυμάμαι, είχα διαβάσει ένα εξαιρετικά μελό ποίημα στη μητέρα μου, όταν ήμουν μικρός, νομίζοντας ότι θα τη συγκινούσε γιατί μιλούσε για ένα παιδιά που έχασε τη μητέρα του. Κι εκείνη, απορώτας, μου είπε: «Τι ποιήμα είναι αυτό, αφού δεν ταιριάζει σε μήτερα;». (Εννοούσε ότι δεν είχε ομοιοκαταλήξια).

Οταν στα δεκάπεντα μου τη δήλωσα βαρύγυρουσα «Μαμά, θα γίνω συγγραφέας» εκείνη μου απάντησε «παιδί μου, αυτά είναι δύσκολα πράγματα, οι συγγραφείς είναι μεγάλης ηλικίας άνθρωποι, έχουν πολλά πινόματα και αισιόδοξος, έφτιασα, μέσα στην κρίση, το diastiko.gr».

Ο περίγυρος πώς το αντιμετώπισε;

Ηταν για όλους πολύ περιέργεια. Ούτε στο σχολείο, ούτε στο χωριό υπήρχε άλλος που να γράφει, και σαφώς τους παραένων που έβλεπαν ένα αγόρι, αντί να πάιξει ποδόσφαιρο ή μπάσκετ, να κάθεται να γράφει ποιήματα και ιστορίες. Τώρα, με το «Μάρτυς μου ο Θέος» και τη βράβευσή του, έλαβα πολλά μηνύματα από γνωστούς, παλιούς φίλους και συμμαθητές, κι ήταν πολύ θερμό.

Τελευταία [13:15:16]

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ

«Κατέβηκαν ρολά, ξενοικάστηκαν χώροι»

Η ιστορία σας εκτυλίσταται πριν τους Ολυμπιακούς. Σε κάποιο σημείο ο ήρωας σας σχολιάζει:

«Σκέφτομαι μήπως συντελείται σιγή-σιγή η άλωση της Ελλάδος» και παρακάπω: «Οδεύουμε προς βύθιση»

Την εποχή πριν την πραγματοποίηση τους. Ένας από αυτούς ήμουν κι εγώ. Γι' αυτό και μια μέρα πριν την έναρξη της πήγαν στην Πάτρα. Ήμουν αντίθετος, γιατί ήσερα ότι μετά θα την πληρώσουμε όλοι σε πάρα πολλά έργα.

Είχατε δηλώσει αισιόδοξος. Εξακολούθησε, απτότος:

Είμαι αισιόδοξος σαν άνθρωπος. Έχω μάθει όταν υπάρχουν δυνατολίες να μένω ψυχραιμός